

Motion till riksdagen

1989/90:Sk395

av Larz Johansson och Jan Hyttring (båda c)

Beskattningen av inkomst av konstnärlig verksamhet

Enligt vår mening är en av kulturens viktigaste uppgifter att skapa gemenskap och föra människor samman. Kulturen skall också medverka till att underlätta den enskilda människans personliga utveckling. I det demokratiska förnyelse- och utvecklingsarbetet måste kulturen spela en central roll. Stimulans till debatt och kritisk granskning av företeelser i vårt samhälle är därför en viktig uppgift för kulturen. Det måste också konstateras att det är en legitim uppgift för kulturen att ge berikande underhållning och avkoppling för människorna i dagens komplicerade samhälle.

Konstnärligt arbete och konstnärligt skapande är således av stor betydelse för vårt samhälle. Däremot är det ekonomiska utbytet av verksamheten i de allra flesta fall ganska blygsamt. Detta framgår bl.a av att de arbetsmarknadspolitiska insatserna i form av kontantstöd – riktade till konstnärliga och litterära yrkesutövare – under budgetåret 1987/88 uppgick till 114 mkr.

I dagsläget beskattas flertalet fria konstnärer som rörelseidkare och berörs därför av ett komplicerat regelsystem vars utformning och tillämpning i hög grad påverkar det ekonomiska utbytet av verksamheten. Redan detta förhållande har i vissa fall påverkat – eller t.o.m motverkat – syftet med kulturpolitiska insatser.

I de utredningar som avses ligga till grund för en reformerad inkomstbeskattning har konstnärernas speciella situation inte beaktats. Däremot är en del av de generella förslagen av en sådan karaktär att konstnärernas ekonomiska ställning kan komma att försämrats ännu mer. Inför ett slutligt ställningstagande till skattereformen i sin helhet finns det enligt vår mening skäl att ytterligare överväga beskattningen av konstnärlig verksamhet.

I förslaget – där grundprinciperna nu lagts fast genom beslutet om skatterna för 1990 – förändras gränsdragningen mellan tjänst och rörelse i viss mån. Fortfarande kommer dock frilansande skådespelare, musiker, dansare m. fl. att beskattas i inkomstslaget tjänst medan fria yrkesutövare som författare, tonsättare och bildkonstnärer kommer att beskattas i det nya inkomstslaget näringsverksamhet. Samtidigt höjs kraven för vad som skall betraktas som näringsverksamhet. Om det inte klart framgår att verksamheten bedrivs med vinstsyfte kommer den att betraktas som hobbyverksamhet. Ojäma inkomstförhållanden kan med detta betraktelsesätt leda till betydande skatteeffekter för konstnärer.

De nya reglerna om kvittningsförbud för underskott mellan olika inkomstslag kan också leda till höjd skatt för många konstnärer.

En annan fråga som i sig rymmer såväl kulturpolitiska som skattepolitiska aspekter är beskattning av stipendier. Idag är dessa till stor del skatte- och avgiftsfria. Stipendier eller liknande belöningar utgår oftast för att uppmuntra till fortsatta ansträngningar eller för att uppmärksamma en värdefull, kulturell insats. De är inte förutsägbara och kan således inte "planeras in" i konstnärens privatekonomi. Till övervägande delen utgår de ur allmänna medel från stat och kommun eller från stiftelser.

Trots denna oförutsägbarhet och oregelbundenhet spelar stipendier en stor roll för de fria konstnärernas ekonomi. Ett genomförande av principen med stipendiebeskattning skulle i hög grad försämra konstnärernas arbetsituation.

Förslaget att avskaffa rätten till insättning på upphovsmannakonto innebär att konstnärerna förlorar möjligheten att utjämna intäktskillnader mellan åren. De nya reserveringsmöjligheterna som införs för enskild näringsverksamhet är inget alternativ för konstnärer eftersom dessa förutsätter eget kapital eller anställda i verksamheten.

Ett annat problem vid beskattning av konstnärlig verksamhet är tillämpningen av vissa regler. Dit hör t ex rätten till avdrag för arbetslokaler vilka för de flesta konstnärer är detsamma som den egna bostaden. Många skattemyndigheter saknar dessutom kännedom om konstnärers arbetsvillkor.

Idag är mycket få konstnärer skattskyldiga enligt lagen om mervärdeskatt. Med det nya förslaget kommer de allra flesta att föras in i systemet med betydande ekonomiska och administrativa problem som följd.

Ett av de stora problemen för rörelseidkande konstnärer är att deras marginalskatt är hög, även vid låga inkomstnivåer. Detta beror på uttaget av socialavgifter i form av egenavgifter. Såvitt vi kan se kommer detta förhållande att bestå även efter skattereformens genomförande. En rimlig utgångspunkt borde vara att en konstnär för en viss inkomst skall erlägga högst samma skatt som en motsvarande löntagare.

Som framgår av dessa exempel riskerar en redan svag ekonomisk grupp att få sina villkor ytterligare försämrade. Detta är allvarligt sett utifrån beskattningspolitiska utgångspunkter och ger därför anledning till oro. Denna oro förstärks ytterligare av de negativa kulturpolitiska effekter som förslagen kan få. En rättvis och likformig behandling av olika inkomsttagare inom olika inkomstslag är alltid eftersträvansvärt men denna stävan får inte leda till en kulturell utarmning. Tvärtom borde det vara en strävan från samhällets sida att söka finna nya former för att stödja kulturarbetarna.

Ett rikt land som Sverige måste ha råd med en levande kultur. Utan ett rikligt och mångsidigt kulturliv är vi ändå fattiga.

Hemställan

Mot. 1989/90
Sk395

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beskattning av inkomst av konstnärlig verksamhet.

Stockholm den 24 januari 1990

Larz Johansson (c)

Jan Hyttring (c)

